

รายงาน

เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา WESR

ประจำสัปดาห์

Weekly Epidemiological Surveillance Report

สำนักโรคติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health.

ISSN 0859-547X http://epid.moph.go.th/weekly/w_2549/menu_wesr49.html

ปีที่ ๓๗ : ฉบับที่ ๔๓ : ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ Volume 37 : Number 43 : November 3, 2006

สัปดาห์ที่	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖	๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔	๒๕	๒๖
จำนวนจังหวัดที่ส่ง	๕๙	๕๕	๕๒	๕๗	๖๗	๖๒	๖๑	๖๓	๖๓	๖๕	๖๔	๗๐	๖๔	๖๖	๖๐	๖๖	๖๑	๖๑	๖๘	๖๕	๖๕	๖๖	๖๘	๖๘	๖๖	๖๕
สัปดาห์ที่	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒	๓๓	๓๔	๓๕	๓๖	๓๗	๓๘	๓๙	๔๐	๔๑	๔๒	๔๓	๔๔	๔๕	๔๖	๔๗	๔๘	๔๙	๕๐	๕๑	๕๒
จำนวนจังหวัดที่ส่ง	๖๒	๖๔	๖๖	๖๖	๖๔	๗๐	๖๖	๖๗	๗๐	๖๗	๖๖	๕๓	๖๙	๖๗	๖๖	๖๕	๖๕									

สัปดาห์ที่ ๔๓ ระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

จำนวนจังหวัดส่งข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนทันตามกำหนดเวลา

ส่งทันเวลา ๖๕ จังหวัด คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๕๒

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

บทความทั่วไป

ภัยน้ำท่วมใกล้ตัวเด็ก : การจมน้ำ
(Flooding disaster closed to children : Drowning)

รายงานโดย วันทนีย์ วัฒนาสุรกิตต์

wanthanee wattanasurakit

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาสำนักโรคติดต่อ

Research and Training Section

สำนักโรคติดต่อ

Bureau of Epidemiology

✉ nee@health.moph.go.th

แนวโน้มการเกิดน้ำท่วมในประเทศไทย นับวันก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ พบมีการเสียชีวิตจากการจมน้ำทุกปี มักเกิดในฤดูฝนที่มีฝนตกมาก ความสูญเสียจากภัยน้ำท่วมมาพร้อมกับคลื่นน้ำที่ไหลแรงเข้าพื้นที่หมู่บ้านทำให้เกิดการบาดเจ็บและสูญเสียชีวิตจากการจมน้ำได้ โดยเฉพาะกับเด็กไทยของเราที่มีข่าวเสียชีวิตจากจมน้ำบ่อยขณะนี้

	สารบัญ	
◆ ภัยน้ำท่วมใกล้ตัวเด็ก : การจมน้ำ		757
◆ สรุปการตรวจสอบข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 43 ระหว่างวันที่ 22 - 28 ตุลาคม 2549		762
◆ สถานการณ์โรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนประจำสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 43 ระหว่างวันที่ 22 - 28 ตุลาคม 2549		763
◆ หลักเกณฑ์การส่งบทความวิชาการ		764
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนประจำสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 43 ระหว่างวันที่ 22 - 28 ตุลาคม 2549		765

ทั่วโลกประมาณกันว่าน่าจะมีผู้เสียชีวิตจากภาวะการจมน้ำประมาณ 150,000 คนต่อปี¹ ในประเทศไทยได้มีการรวบรวมข้อมูลการจมน้ำไม่มากนักเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ที่ผ่านมามีตั้งแต่ปลายเดือนสิงหาคมจนถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2549 มีผู้เสียชีวิตจากการจมน้ำ จำนวน 159 ราย (ข้อมูลสรุปสถานการณ์จากสำนักกระบาดวิทยาในปัจจุบัน) มีจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากภัยน้ำท่วม 47 จังหวัด³ ในปัจจุบัน ก็ยังมีจังหวัดที่น้ำท่วมอยู่ถึง 15 จังหวัด ได้แก่ สิงห์บุรี ชัยนาท พิจิตร โขทัย สระบุรี ลพบุรี นนทบุรี ปทุมธานี อุทัยธานี อ่างทอง นครสวรรค์ สุพรรณบุรี อุทัยธานี พิจิตร และกรุงเทพมหานคร จากข้อมูลรายงานการเฝ้าระวังโรคในพื้นที่น้ำท่วม เดือนสิงหาคม – 27 ตุลาคม 2549 ส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 53.5 หญิง ร้อยละ 22.8 ไม่ทราบเพศ ร้อยละ 23.7 พบสาเหตุการเสียชีวิตจากภาวะน้ำท่วมมากที่สุด คือ ไม่ระบุสาเหตุ ร้อยละ 51.7 รองลงมาคือ การดื่มสุรา เล่นน้ำ ร้อยละ 13.2 และ 9.6 ตามลำดับ นอกจากนี้เป็นสาเหตุอื่นอยู่ระหว่าง ร้อยละ 0.9 – 5.3 ได้แก่ ตะคริว ช่วยคนจมน้ำ งูกัด ออกหาปลา ทำร้ายร่างกาย ลื่นล้มในบ้าน และกระแสไฟฟ้าลัดวงจร (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปัจจัยเสี่ยงและสาเหตุการเสียชีวิตจากภาวะน้ำท่วม สิงหาคม – 27 ตุลาคม 2549³

สาเหตุเสียชีวิต	ชาย	หญิง	ไม่ระบุเพศ	รวม	ร้อยละ
จมน้ำไม่ระบุสาเหตุ	21	14	24	59	51.7
ดื่มสุรา	11	1	3	15	13.2
เล่นน้ำ	7	4	-	11	9.6
กระแสไฟฟ้าลัดวงจร	4	2	-	6	5.3
จมน้ำหาปลา	5	1	-	6	5.3
ลื่น ล้มตกบ้าน	5	1	-	6	5.3
ตะคริว	2	1	-	3	2.6
โรคลมชัก	2	1	-	3	2.6
งูกัด	1	1	-	2	1.8
ช่วยคนจมน้ำ	2	-	-	2	1.8
ทำร้ายร่างกาย	1	-	-	1	0.8
รวม	61	26	27	114	100.0

แหล่งข้อมูล จากข้อมูลรายงานการเฝ้าระวังโรคในพื้นที่น้ำท่วม สำนักกระบาดวิทยา

การศึกษาของศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก⁴ โรงพยาบาลรามาธิบดี ตั้งแต่ปี 2542 - 2545 เกี่ยวกับการเสียชีวิตเนื่องจากการจมน้ำในเด็กอายุ 1 - 14 ปี จำนวน 6,301 ราย ปรากฏว่าเสียชีวิตเฉลี่ยปีละ 1,575 ราย คิดเป็นอัตราการเสียชีวิต 10.4 ต่อแสนประชากร โดยเด็กอายุ 1 - 4 ปี จะจมน้ำเฉลี่ย ปีละ 620 ราย ขณะที่กลุ่มเด็กวัยเรียนอายุ 5 - 9 ปี จมน้ำเฉลี่ยปีละ 661 ราย สัดส่วนการเสียชีวิตในเด็กกลุ่มนี้สูงที่สุด ขณะที่กลุ่มเด็กโตอายุ 10 - 14 ปี จมน้ำเฉลี่ยปีละ 294 ราย

ทำไมเด็กจมน้ำบ่อย การศึกษาของวันทนีย์ วัฒนาสุรจิตต์ และคณะ โดยแบบสอบถามนักเรียน 6,518 คน และอาจารย์พลศึกษา 502 คน พบรายงานนักเรียนที่เสียชีวิตจากการจมน้ำ 381 คนในปี 2541 เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น(1 - 3) อายุระหว่าง 11 - 14 ปี พบถึง ร้อยละ 76.3 มีอัตราส่วนชายต่อหญิง = 1.4:1 การเสียชีวิตส่วนใหญ่เกิดขึ้นครั้งละ 1 คน(ร้อยละ 72.5) มีข้อสันนิษฐานสาเหตุการเสียชีวิต เกิดจาก วายน้ำไม่เป็น เป็นตะคริว

อุบัติเหตุ และ หดแรง ร้อยละ 43.8, 27.1, 17.3 และ 11.8 ตามลำดับ โดยมีปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิด ได้แก่ การเล่น บริเวณน้ำลึก น้ำเชี่ยวแรง และคลื่นแรง ร้อยละ 71.8, 25.4 และ 2.8 ตามลำดับ

จากการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม⁵ พบนักเรียนมีองค์ความรู้และทักษะไม่พอในการควบคุมตนเองให้ปลอดภัยในการเล่นน้ำ ไม่ระวังสุขภาพความพร้อมของร่างกาย จะมีพฤติกรรมการเล่นน้ำที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งกระทำกันอยู่เป็นนัย ได้แก่ การเล่นไล่จับ จับหัวคนน้ำ วายแข่งขัน เล่นนานจนเป็นตะคริว หดแรง โดยมีปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดเหตุ ได้แก่ วายน้ำไม่เป็น การเล่นในสภาพน้ำอันตราย ได้แก่ น้ำลึก ไกลฝั่ง พื้นน้ำต่างระดับ คลื่นซัด น้ำเชี่ยว คลื่นแรง ทราบจุด อุบัติเหตุ รวมทั้งไม่มีผู้ดูแลขณะเล่นน้ำ จะเห็นว่าสาเหตุของอุบัติเหตุการจมน้ำเสียชีวิตเกิดจากสภาพปัจจัยเกี่ยวข้องกันทั้งระบบในเชิงสังคมและสิ่งแวดล้อม สำหรับผลสัมฤทธิ์ความรู้ของนักเรียนในการเรียนรู้การเล่นน้ำที่ปลอดภัยมีน้อย เกี่ยวกับความรู้ของนักเรียน ความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์ สถานที่เรียน และงบประมาณ รวมไปถึงการสนับสนุนของผู้ปกครองกับการเล่นน้ำ

รายงานสาเหตุเด็กเสียชีวิตจากจมน้ำพบบ่อยใน 2 กลุ่มอายุ¹ คือ

1. กลุ่มอายุน้อยกว่า 4 ปี พบการจมน้ำภายในบ้าน เช่น อ่างอาบน้ำ ถังน้ำ สระวายน้ำ และแหล่งน้ำใกล้บ้าน ส่วนมากสาเหตุมาจากการละเลยหรือการเพอเรอของผู้ดูแล

2. กลุ่มอายุ 15 - 24 ปี เกิดในแหล่งน้ำธรรมชาติจากการวายน้ำไม่เป็น หรือ ประสบอุบัติเหตุจากกีฬาทางน้ำที่ไม่ได้ใส่เครื่องป้องกัน เช่น เรือเร็ว เจ็ตสกี ทำให้เกิดการกระแทกที่ศีรษะหรือต้นคอทำให้เกิดการหมดสติ หรือจากโรคประจำตัวต่าง ๆ เช่น โรคหัวใจ ลมชัก เบาหวาน ในกลุ่มนี้มักจะมีปัจจัยเรื่องสุราและยามาร่วมด้วยเป็นส่วนใหญ่ จะพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง ถึง 4 เท่า

การจมน้ำเริ่มจากภาวะตกใจ ตามด้วยการหายใจผิดปกติ คื่นรนเพื่อการมีชีวิต ทำให้กลืนหายใจและเกิดการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อเสี่ยงพบได้ ร้อยละ 10 - 20 ของคนจมน้ำ การเกร็งตัวของกล้ามเนื้อทำให้หมดสติจากการขาดออกซิเจน โดยไม่สำลัก (Dry drowning) ทำให้เสียชีวิตได้¹

จากการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มนักเรียนที่เคยมีประสบการณ์จมน้ำ⁵ พบว่า ในขณะที่เกิดเหตุจมน้ำนักเรียนจะตกใจ หายใจไม่ออก น้ำเข้าปาก สำลักน้ำ วายน้ำไม่ได้ เวียนศีรษะ หน้าเขียว หมดสติ จะช่วยตนเองโดยเรียก เพื่อน พี่ พ่อแม่ช่วย พบมากจะตะกายขึ้นมาเล็กน้อยและจมนั้นที่ นอกจากนี้มีพฤติกรรม ได้แก่ พยายามดำน้ำต่อ เกาะขอบสระ

จากการศึกษาการช่วยเหลือหลังเหตุการณ์เด็กจมน้ำของเด็กไทย ปี 2549 พบว่า มีการปฐมพยาบาลกระทำผิดวิธี สูงถึง ร้อยละ 94 รองลงมา มีการปฐมพยาบาลและส่งโรงพยาบาล ร้อยละ 47 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ร้อยละการช่วยเหลือหลังเหตุการณ์เด็กจมน้ำของเด็กไทย ปี 2549⁴

การช่วยเหลือหลังเหตุการณ์เด็กจมน้ำ	ร้อยละ
ปฐมพยาบาลกระทำผิดวิธี เช่น จับอุ้มพาดบ่ากระโดด วิ่งรอบสนาม หรือวางบนกระเพาะแล้วรีดน้ำออก	94
ปฐมพยาบาลและส่งโรงพยาบาล	47
ไม่ได้ปฐมพยาบาลและส่งโรงพยาบาล	24
นำส่งคลินิกใกล้บ้านและแนะนำส่งโรงพยาบาลโดยไม่ได้ให้ การช่วยเหลือใด ๆ	12
เด็กที่จมน้ำ จะเสียชีวิต ณ ที่เกิดเหตุ	29

แหล่งข้อมูล ศูนย์วิจัยเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก

เราจะป้องกันอันตรายจากการจมน้ำได้อย่างไร

1. การป้องกันในระดับปฐมภูมิ¹

- 1.1 ให้การศึกษาแก่ชุมชนให้ตระหนักถึงอุบัติเหตุ อันตราย และความพิการที่หลงเหลือจากการจมน้ำ
- 1.2 ให้ความรู้ในด้านการว่ายน้ำและดำน้ำอย่างถูกต้อง
- 1.3 ไม่ควรสอนเด็กว่ายน้ำก่อนอายุ 5 ปี
- 1.4 ฝึกการใช้เครื่องชูชีพ จัดให้มีเครื่องชูชีพเพียงพอแก่ผู้โดยสารทางน้ำ
- 1.5 ดูแลเด็กเล็กขณะเล่นน้ำอย่างใกล้ชิด
- 1.6 ในสถานที่มีคนมาใช้เพื่อการว่ายน้ำ เล่นน้ำ มาก ควรมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยซึ่งได้รับการฝึกฝนการช่วยชีวิตอย่างดี
- 1.7 สำรวจและลดปัจจัยเสี่ยงรอบที่อยู่อาศัย เช่น แอ่งน้ำ ภาชนะใส่น้ำ แหล่งน้ำท่วมรอบบ้าน รั้วกันแหล่งน้ำ มีป้ายบอกน้ำลึก

2. การป้องกันระดับทุติยภูมิ¹

- 2.1 สอนวิธีการปฐมพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตแก่บุคคลทั่วไปให้ถึงระดับครอบครัว
- 2.2 สอนวิธีการปฐมพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตแก่เจ้าหน้าที่ประจำสระ เจ้าหน้าที่ยามฝั่ง เจ้าหน้าที่กู้ภัย โดยมีการซักซ้อมสม่ำเสมอ
- 2.3 สถานพยาบาลชุมชน มีผู้มีความสามารถและอุปกรณ์ในการทำกู้ชีพ และนำส่งโรงพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงนี้มีน้ำท่วมสูงเกิดขึ้นในหลายจังหวัดเป็นระยะเวลานาน เมื่อต่อการเกิดเหตุการณ์จมน้ำเสียชีวิตในเด็ก เนื่องจากมีโอกาสอยู่ใกล้น้ำลึก พื้นน้ำต่างระดับ น้ำไหลแรง รวมทั้งการดูแลเด็กขณะเล่นน้ำไม่ทั่วถึง ปัจจัยเสี่ยงข้างต้น เป็นภาวะที่ล่อแหลมต่ออันตรายจากการเล่นน้ำและจมน้ำเสียชีวิต ในฐานะพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ควรใส่ใจในความปลอดภัยจากการเล่นน้ำดังนี้⁴

1. เด็กเล็ก ไม่ควรไว้วางใจเด็กว่าจะสามารถหลีกเลี่ยงอันตรายที่อยู่รอบตัวได้ เช่น ไม่ปล่อยให้เล่นน้ำในอ่างกะละมังตามลำพัง
2. เด็กวัยเรียน เริ่มฝึกการดูแลตนเอง ออกกฎข้อห้ามต่าง ๆ ชี้จุดอันตรายห้ามเด็กเข้าใกล้แหล่งน้ำ ฝึกให้เด็กใช้ชูชีพ เด็กอายุ 7 ปีขึ้นไปต้องว่ายน้ำเป็น ถ้าว่ายน้ำไม่ใช้องค์ผู้ชูชีพ
3. วัยรุ่น สอนให้ว่ายน้ำเป็น ใช้ชูชีพ เล่นน้ำในกรณีที่ว่ายน้ำไม่เป็น ไม่กระโดดลงน้ำถ้าไม่แน่ใจว่าลึก สูดลมหายใจเข้าออกถี่ ๆ และตามด้วยการดำน้ำกลั้นหายใจนาน ๆ เพราะอาจทำให้หมดสติในน้ำได้ หากเป็นตะคริวต้องเลิกเล่นน้ำ

ที่ผ่านมาได้เกิดน้ำท่วมซ้ำซากขึ้นทุกปี สำหรับพื้นที่ใหม่ที่ไม่เคยเกิดน้ำท่วมมาก่อนก็มีน้ำท่วมที่รุนแรง นับวันประเทศไทยจะได้รับผลกระทบจากภัยน้ำท่วมที่มีอันตรายมากยิ่งขึ้น ในปีนี้มีหลายพื้นที่ที่รัฐบาลประกาศเป็นพื้นที่ภัยพิบัติจากน้ำท่วมขึ้น ดังนั้นรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน จึงควรศึกษาถึงภัยความรุนแรงของน้ำที่พัดพาบ้านเรือนในชนบทพร้อมกับการบาดเจ็บและสูญเสียชีวิต จากรายงานทศวรรษการลดอุบัติภัยธรรมชาติระหว่างประเทศ (International Decade for Natural Disaster Reduction) ⁶ ได้เสนอแนวทางในการป้องกันหรือลดผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชนจากอุบัติภัยธรรมชาติ ดังนี้

1. การพัฒนาบุคลากรและขีดความสามารถของสถาบันในเรื่องการเตรียมความพร้อมฉุกเฉิน
2. สอดแทรกแผนงานสำคัญและวิธีการในโครงการสาธารณสุขที่ดำเนินการอยู่แล้ว
3. ปรับปรุงความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน
4. มีงานวิจัยภาคสนามทันทีภายหลังเกิดภัยพิบัติ
5. ปรับปรุงเทคโนโลยีและกลวิธี
6. ปรับปรุงระบบการสื่อสารระหว่างชุมชนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเกิดภัย
7. การพัฒนาระบบเตือนภัยแต่เริ่มแรก

เอกสารอ้างอิง

1. รอ.นิติ เมธิศิริวัฒนา แพทย์ประจำบ้าน โรงพยาบาลพระมงกุฎ. ภาวะการจมน้ำ. จดหมายข่าว ฉบับที่ 10 สิงหาคม 2548 สมาคมเวชศาสตร์ฉุกเฉินแห่งประเทศไทย.
2. 16 จังหวัดยังอ่วมภัยน้ำท่วม - 8 จังหวัดวิกฤติ. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับรายวัน วันที่ 24 ตุลาคม 2549.
3. สำนักโรคบาดविทยา .สรุปลสถานการณ์การเฝ้าระวังโรคในพื้นที่น้ำท่วม ปี 2549. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
4. ศูนย์วิจัยเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก .จมน้ำสาเหตุการตายอันดับ 1 ของเด็กไทย. จุลสารเด็กไทยปลอดภัย ฉบับที่ 3 วันที่ 8 กันยายน 2549 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
5. วันทนีย์ วัฒนาสุรกิตต์, อภิรัตน์ ไส่กำปิง, แสงโสม เกิดคล้าย . ระบาดวิทยาของพฤติกรรมและปัจจัยเสี่ยงกับการจมน้ำในนักเรียนมัธยมศึกษา ประเทศไทย 2542 วารสารวิชาการสาธารณสุข ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2544 : 672-82.
6. ลดารัตน์ ชาตินาวัน, วิชัยเอกพลากร. ทศวรรษของการลดอุบัติเหตุธรรมชาติระหว่างประเทศ 1994 (ถอดความจาก MMWR May 6, 1994 : 23:17:321-2) รายงานเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ 2538: 26: 7: 98-9

หากท่านต้องการรายงานที่ ก้าวทันต่อเหตุการณ์
มีคุณค่าต่อระบบเฝ้าระวังและควบคุมป้องกันโรค
รวดเร็ว ทันใจ ครอบคลุมข้อมูล
โปรดแจ้ง ชื่อ นามสกุล สถานะที่ทำงาน
พร้อม E-mail ที่จะจัดส่ง ไปยัง

sirirak@health.moph.go.th

รายงานด่วน ฉบับใด จะส่งให้ทุกท่านทุกวันศุกร์

“ ไม่เสียค่าใช้จ่าย ”